

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือประสานงาน

No. 917/2015
4/11/15

Government of the Republic of the Union of Myanmar
Ministry of Foreign Affairs

No. 49 53 - 2 / 2015 (1568)

The Ministry of Foreign Affairs of the Republic of the Union of Myanmar presents its compliments to the Royal Thai Embassy and with reference to the Embassy's Note No. 33001/ 1592 dated 14 October 2015, regarding the proposed meetings between the representatives of the relevant agencies from the Ministry of Education and the Thai delegation from Sukhothai Thammathirat Open University led by Asst. Professor Ratana Daungkaew during the visit to Myanmar from 24-27 November 2015 to conduct the interview, exchange ideas and collect information on higher education policies, has the honour to inform the Embassy that the authorities concerned of the Ministry of Education has agreed the proposed meetings with the Thai delegation.

The Ministry of Foreign Affairs of the Republic of the Union of Myanmar avails itself of this opportunity to renew to the Royal Thai Embassy the assurances of its highest consideration.

Nay Pyi Taw, 30 October 2015

Royal Thai Embassy,
Yangon
Fax: 01 221713

Tentative Program for Collecting Data

Research title: A Comparative Study of the Higher Educational Policies in Promoting ASEAN: Case study between Thailand and Myanmar

24 - 27 November 2015

24 November 2015

09.30 hrs.

- Interviewing Dr. Thein Win, Director-General or Dr. Nay Win Oo, Deputy Director-General, Department of Higher Education, Ministry of Education, Nay Pyi Taw (Tel. 092056082)

26 November 2015

09.30 hrs.

- Interviewing Dr. Pho Kaung (Mr.), Rector of University of Yangon, Yangon (Contact person: Ms. Thuzar Htun, Tel. 01 534318)

27 November 2015

09.30 hrs.

- Interviewing Ms. Me Me Tin, Lecturer, Department of Thai Language, Yangon University of Foreign Languages, Yangon (Tel. 0973082870)

ภาคผนวก ข

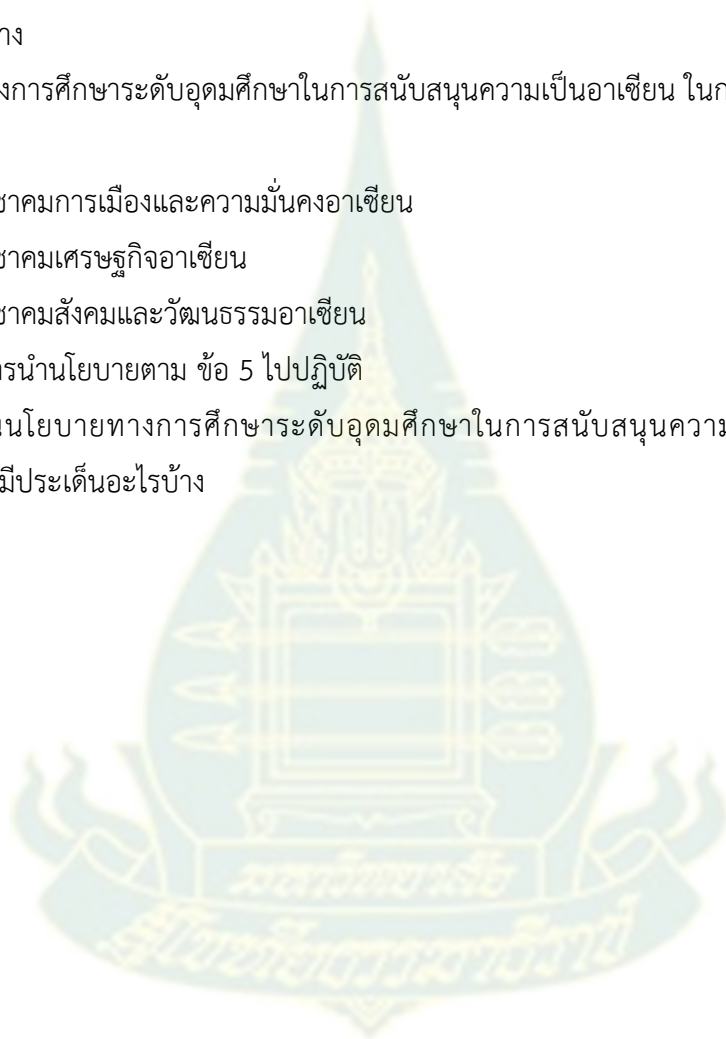
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ประเด็นการสัมภาษณ์
2. ประเด็นการสนทนากลุ่ม
3. Interview Form

ประเด็นการสัมภาษณ์

1. นโยบายการศึกษาระดับอุดมศึกษาของแต่ละประเทศเป็นอย่างไร
2. การนำนโยบายการศึกษาระดับอุดมศึกษาไปสู่การปฏิบัติดำเนินการอย่างไร
4. ปัญหาอุปสรรคในกระบวนการพัฒนานโยบายและการนำนโยบายการศึกษาระดับอุดมศึกษาไปสู่การปฏิบัติมีประเด็นอะไรบ้าง
5. นโยบายทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาในการสนับสนุนความเป็นอาเซียน ในการสนับสนุนเสาหลัก ทั้ง 3 เสา มีอะไรบ้าง
  - ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน
  - ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
  - ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน
6. ปัญหาในการนำนโยบายตาม ข้อ 5 ไปปฏิบัติ
7. การดำเนินนโยบายทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาในการสนับสนุนความเป็นอาเซียนที่ประสบความสำเร็จในปัจจุบัน มีประเด็นอะไรบ้าง

ประเด็นการสนทนากลุ่ม

1. นโยบายทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยในการสนับสนุนความเป็นอาเซียน ในหน่วยงานของท่าน มีประเด็นอะไรบ้าง (พิจารณา 3 เสาหลัก)
  - ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน
  - ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
  - ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน
2. ปัญหาในการนำนโยบายตาม ข้อ 1 ไปปฏิบัติ
3. ปัจจุบันนโยบายทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาในการสนับสนุนความเป็นอาเซียนในหน่วยงานของท่าน ที่ประสบความสำเร็จ มีประเด็นอะไรบ้าง
4. นโยบายทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาในรัฐบาลปัจจุบันมีส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนความเป็นอาเซียน มากน้อยเพียงไร
5. ข้อเสนอแนะในการพัฒนานโยบายทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาในการสนับสนุนความเป็นอาเซียนให้มีความยั่งยืนมีอะไรบ้าง

Interview Form 1
Question Guidelines
 (For interviewing a policy administrator of Department of
 Higher Education, Ministry of Education, Yangon)

PART A – The Background of the Higher Educational Policies in Myanmar

- Can you please explain briefly Myanmar's Higher Educational Policy?
- What is the existing philosophy of higher educational policies in Myanmar's?
- Is there any change of the philosophy for Myanmar higher educational policy? If yes? Why there is the change?
- How is the higher educational policy in Myanmar developing?
- Do you have any future strategic plan/policy for Myanmar?
- What are the existing higher educational policies implemented by the country?
- How does the public (lecturers & students) response to the existing policies? Is there any tangible data?
- How the quality assurance does fit into the scheme of things and changes?
- Do you have any strategic plans for the Higher Educational Policy?
- Is there anybody or department that controls the quality of higher education?

PART B – Policy Implementation

(How far the implemented policies are successful?)

- To what extent the policies contribute towards the ASEAN communities (socio-cultural, economic and political security)?
- Is there any universities in Myanmar collaborate with any other foreign university in order to enhance the image of the university to improve the university ranking?
- What are the achievements in the existing implemented policy?
- To what extent the policy implemented in-line with ASEAN community 2015.
- How ready is your country to adopt open distance learning?

PART C – Similarities and Differences

- Is there any difference policy between public and private institution?
- Is the government of Myanmar set the limits of foreign students to further their studies in the higher educational institution in Myanmar?
- What are the measures that have been taken by the government of Myanmar to develop human capital among the universities students?
- Is there any scholarship allocated for the citizen of Myanmar to further his / her study in the higher educational institution?
- Is there any technical education provided by the government in the higher educational institution?
- What are the strengths and weaknesses of the higher educational policies in Myanmar?

PART D - Barriers

(What are the barriers faced by the country related to its higher educational policies?)

- Language / Cultural / Facilities / Technology / Human resource / Barrier to change / Financial / Collaboration and Exchange Programs / Knowledge/exposure on ASEAN / Social / etc.

Interview Form 2
Question Guidelines
(For Interviewing the Administrators of University of Yangon and
Yangon University of Foreign Languages)

PART A – The Higher Educational Policies in Myanmar

- How does the public (lecturers & students) response to the existing policies? Is there any tangible data?
- How the quality assurance does fit into the scheme of things and changes?
- Is there anybody or department that controls the quality of higher education?

PART B – Policy Implementation

(How far the implemented policies are successful in promoting the aspiration of ASEAN?)

- To what extent the policies contribute towards the ASEAN communities (socio-cultural, economic and political security)?
- Is there any universities in Myanmar collaborate with any other foreign university in order to enhance the image of the university to improve the university ranking?
- What are the achievements in the existing implemented policy?
- To what extent the policy implemented in-line with ASEAN community 2015.
- How ready is your country to adopt open distance learning?

PART C – Similarities and Differences

- What are the measures that have been taken by the government of Myanmar to develop human capital among the universities students?
- Is there any scholarship allocated for the citizen of Myanmar to further his / her studies in the higher educational institution?
- Is there any technical education provided by the government in the higher educational institution?

- What are the strengths and weaknesses of the higher educational policies in Myanmar?

PART D - Barriers

(What are the barriers faced by the country related to its higher educational policies?)

- Language / Cultural / Facilities / Technology / Human resource / Barrier to change / Financial / Collaboration and Exchange Programs / Knowledge/exposure on ASEAN / Social / etc.

กำหนดการประชุมสนทนากลุ่ม
การดำเนินงานตามโครงการติดตามผลการดำเนินงานตามมาตรฐาน
การศึกษาของชาติ: ประเภทการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2559
ระหว่างเวลา 09.30 – 12.00 น.
ณ ห้องประชุม 2221 อาคารวิชาการ 2 ชั้น 2 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

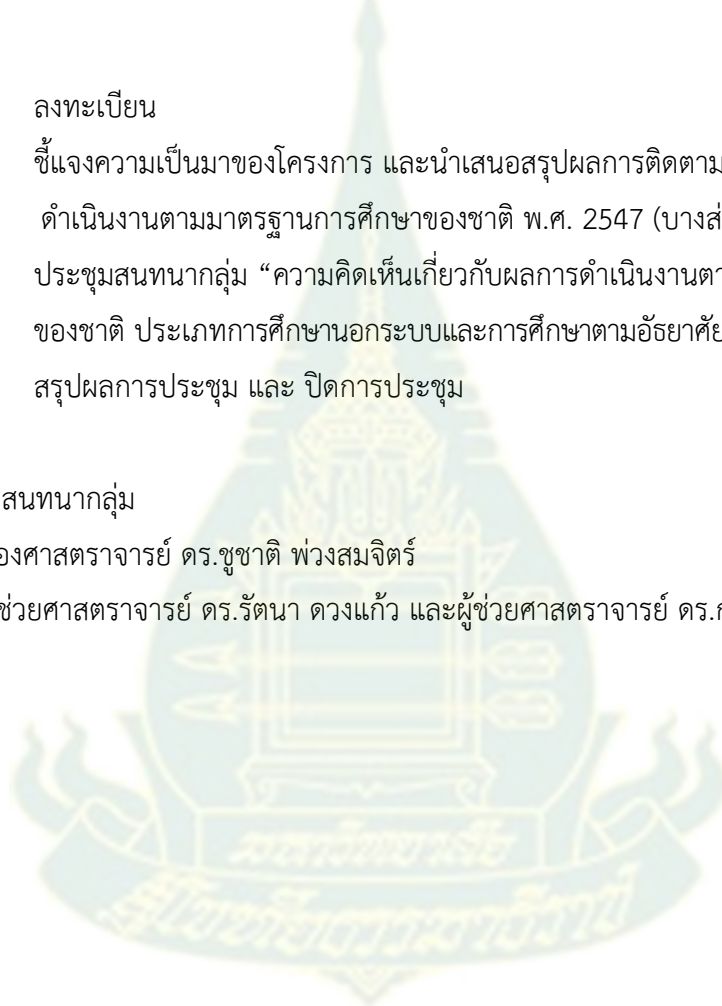
.....

09.00 - 09.30 น.	ลงทะเบียน
09.30 - 09.45 น.	ชี้แจงความเป็นมาของโครงการ และนำเสนอสรุปผลการติดตามการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2547 (บางส่วน)
09.45 – 11.45 น.	ประชุมสนทนากลุ่ม “ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ประเภทการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย”
11.45 - 12.00 น.	สรุปผลการประชุม และ ปิดการประชุม

หมายเหตุ ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม

กลุ่มที่ 1 รองศาสตราจารย์ ดร.ชูชาติ พ่วงสมจิตร์

กลุ่มที่ 2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัตนา ดวงแก้ว และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลชลี จงเจริญ

ภาคผนวก ค

ตัวอย่างการแปลผลของการสนทนากลุ่ม

ตัวอย่างการสนทนากลุ่ม

จากการสนทนากลุ่ม ณ โรงแรมสวนดุสิตเพลส กรุงเทพมหานคร ในวันที่ 26 กรกฎาคม 2559 คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการประชุมสนทนากลุ่มตามประเด็นที่กำหนด โดยแยกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิรวมจำนวน 8 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารและคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยของรัฐ ได้แก่ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยสวนดุสิต และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 4 คน ผู้บริหารและคณาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษาเอกชน คือ สถาบันปัญญาวิวัฒน์ จำนวน 2 คน ผู้อำนวยการสำนักยุทธศาสตร์อุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (สกอ.) และผู้แทนจากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) สำหรับกลุ่มนิสิต/นักศึกษา ประกอบด้วยผู้แทนนักศึกษาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต และมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม จำนวน 5 คน ซึ่งผลการสนทนากลุ่มปรากฏดังนี้

ผลการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

พบข้อมูลที่น่าสนใจดังนี้

1. นโยบายทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาในการสนับสนุนความเป็นอาเซียนในหน่วยงาน/สถาบันอุดมศึกษา และนโยบายที่ประสบความสำเร็จ

จากการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ พบข้อมูลที่สำคัญดังนี้

1.1 ในกรณีของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่ดูแลรับผิดชอบการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายของหน่วยงานที่สนับสนุนความเป็นอาเซียนดังนี้

-กระทรวงศึกษาธิการได้ทำแผนยุทธศาสตร์อาเซียนด้านการศึกษา ปี พ.ศ. 2558 – 2562

โดยเน้นเรื่องการพัฒนาคน พัฒนานักศึกษา โดยมี 6 ยุทธศาสตร์ และ 10 มาตรการเร่งด่วน เป้าหมาย คือ ให้คนไทยมีความรู้ความเข้าใจประเทศสมาชิกอาเซียนทุกด้านเพิ่มมากขึ้น มีทักษะภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษกับภาษาอาเซียนในระดับที่สามารถสื่อสารได้ มีทักษะจำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้จัดประชุมสถาบันการศึกษาทุกแห่งและทุกระดับเพื่อเผยแพร่ยุทธศาสตร์ให้มหาวิทยาลัยทุกแห่งและทุกสังกัดนำยุทธศาสตร์นี้ไปทำแผนของแต่ละแห่งเพื่อเดินหน้าในการสนับสนุนความเป็นอาเซียนทั้งภายในปี พ.ศ. 2558 และภายหลัง แต่ทว่าในส่วนของสกอ. นั้น ผู้อำนวยการสำนักยุทธศาสตร์อุดมศึกษา ได้ให้ข้อมูลว่า สกอ. ได้มีนโยบายและยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทยในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ล่วงหน้าก่อนแล้ว และได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน โครงการส่วนใหญ่เน้นการดำเนินงานที่มุ่งพัฒนานักศึกษา ซึ่งโครงการที่ได้รับการตอบรับจากมหาวิทยาลัยทั้งภายในประเทศและมหาวิทยาลัยในกลุ่มอาเซียน ดังเช่น

1) โครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและอาจารย์ระหว่างมหาวิทยาลัยไทยกับมหาวิทยาลัยจีน และมหาวิทยาลัยในภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขงซึ่งดำเนินการเข้ามา 10 ปีแล้ว และโครงการหลักอื่นๆ ที่ สกอ. ดำเนินการ คือ โครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา ครั้งแรกมีกลุ่มเป้าหมาย คือ นักศึกษาและอาจารย์ ต่อมาลดเหลือแค่นักศึกษา โดยเมื่อปี พ.ศ. 2555 เป็นช่วงแรกที่ไ้งบประมาณได้มา 20 กว่าล้าน เปิดโอกาสให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ เสนอชื่อนักศึกษาเข้ามา ให้ไปแลกเปลี่ยนเฉพาะระยะสั้น 1 ภาคการศึกษา ไม่เกิน 4 เดือน ทั้งระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา หรือไปทำวิจัยก็ได้ ต่อมาในปี พ.ศ. 2556-2557 มีเปิดให้ทำinternship ด้วยคือไปฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการของอาเซียนได้ ต่อมา สกอ. ได้ยกเลิกโครงการนี้เพราะถูกตัดงบประมาณ สกอ. จึงมีโครงการใหม่ คือ โครงการนักศึกษา 2 ทาง เป็นโครงการที่ริเริ่มจาก 3 ประเทศ ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย และมาเลเซีย มีกระทรวงศึกษาธิการของทั้ง 3 ประเทศมาคุยกันก่อน ให้เฉพาะเด็กปริญญาตรี ไปแลกเปลี่ยนในหลักสูตรนานาชาติ และต่อมามีประเทศสมาชิกเพิ่มขึ้น มีเวียดนาม บรูไน ฟิลิปปินส์ ญี่ปุ่น แต่ญี่ปุ่นมีงบประมาณจากกระทรวงศึกษาธิการเองมาร่วม แต่ทั้งนี้ สกอ. ไม่ให้ทุนนักศึกษาไทยไปญี่ปุ่น ถ้าไม่เช่นนั้นนักศึกษาจะเลือกไปเฉพาะญี่ปุ่น แต่จะให้ทุนเฉพาะประเทศอาเซียนเท่านั้น ในทางปฏิบัติ สกอ. ให้งบประมาณแต่มหาวิทยาลัยไปตกลงกันเอง โดยโครงการนี้จะมีคณะกรรมการประชุมกันเป็น Review Meeting ปีละ 2 ครั้ง ทาง สกอ. กับมหาวิทยาลัยจะไปหารือทั้งในระดับนโยบายและระดับสถาบันในเรื่องทำอย่างไรให้โครงการนี้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2) สนับสนุนเรื่องวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษและภาษาประเทศอาเซียน และเน้นทำหลักสูตรร่วม เป็นอีกกิจกรรมที่เปิดกว้างให้มหาวิทยาลัยเสนอโครงการวิจัย โดยให้มีมหาวิทยาลัยที่มีความเชี่ยวชาญเป็นแกนนำว่าเน้นภาษาอะไร แล้วหามหาวิทยาลัยเครือข่ายเพื่อทำโครงการร่วมกัน และเสนอโครงการมาที่ สกอ. และ สกอ. ให้งบประมาณไปดำเนินการเอง

1.2 ในกรณีของสถาบันปัญญาภิวัฒน์ซึ่งเป็นสถาบันเอกชน ผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันฯ ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายของสถาบันที่สนับสนุนความเป็นอาเชียนดังนี้

-มีปณิธานที่เน้นความร่วมมือและการสร้างเครือข่ายเชิงรุก (Cooperate and Networking University) โดย CP All สนับสนุนการจัดตั้ง มีอัตลักษณ์ คือ เป็น Work Based Education ที่ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) Work Based Teaching 2) Work Based Learning และ 3) Work Based Researching โดยสถาบันเชื่อว่า การเรียนรู้ที่ดีที่สุดต้องลงมือปฏิบัติจริงเพื่อสร้างบัณฑิตให้เป็นมืออาชีพ จึงมีนโยบายให้ทุกคนในชั้นปี 1 ทั้งหมดต้องเข้าฝึกงานที่ร้านเซเว่นเป็นเวลา 3 เดือน พอปีที่ 2 นศ.ได้ไปฝึกที่คิงพาวเวอร์ และชั้นปี 3 ไปอยู่สถาบันผลิตสื่อ กวดวิชาและจะต้องเรียนการจัดการ (management)

-เน้นการทำงานแบบเครือข่าย โดยธรรมชาติของ CP เป็นเหมือนกล้วย CP ALL เป็นหวีหนึ่ง และมี CPF (Food) อีกหวีหนึ่ง ตอนหลัง CP ทุกเครือก็จะลงมาช่วยกัน ทำให้สถาบันสามารถเปิดคณะ

อุตสาหกรรมเกษตร และคณะกรรมการอุตสาหกรรมอาหาร ซึ่งเป็นตัวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายเรื่องรองรับนโยบายของท่านประธาน และในเร็วๆ นี้ บริษัทฯ จะเข้ามาตั้งคณะดิจิทัลด้วย

-พัฒนาอาจารย์ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมของอาเซียนโดยส่งไปเรียนต่อประเทศในกลุ่มอาเซียน แต่ทั้งนี้ก็มีนโยบายให้อาจารย์สอนภาษาไทยในกลุ่มประเทศที่ไปศึกษาด้วย ซึ่งกลยุทธ์นี้เป็นข้อดี และให้ออกาสนักศึกษาจากประเทศนั้นมาดูงานในเครือของ CP และมาเรียนรู้ประเพณีวัฒนธรรมไทยถือเป็นข้อได้เปรียบอันดับหนึ่ง

-มีนโยบายอาเซียน +3 (จีนและประเทศอื่นๆ) พร้อมทั้งจัดตั้งศูนย์อาเซียน-จีนศึกษาจากนโยบายเหล่านี้ ได้กระจายนโยบายสู่ 9 คณะ +1 คือ วิทยาลัยนานาชาติ เพื่อให้ทุกคนได้มีการสร้างจิตสำนึกหรือตระหนักถึงคุณค่าในการเป็นอาเซียนมากยิ่งขึ้น โดยมีหน่วยงานที่สนับสนุนภารกิจที่เกี่ยวกับนานาชาติ คือ สำนักวิเทศสัมพันธ์และศูนย์อาเซียน-จีนศึกษา แต่แม่งานหลัก คือ สำนักวิเทศสัมพันธ์ซึ่งมีเจ้าหน้าที่จากกลุ่มประเทศอาเซียนให้การต้อนรับ

-มีกิจกรรมที่เห็นเด่นชัดและเป็นรูปธรรม คือ การทำ MOU กับกลุ่มประเทศอาเซียน แต่ประเด็นนี้ใช้เวลาที่จะสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ดังนั้น สถาบันจึงใช้กลยุทธ์การอบรมเป็นข้อคอร์ดส เช่น ระหว่างไทยกับพม่า มีนักศึกษาพม่าเข้ามารวมไปถึงนักศึกษาจีน และนักศึกษาประเทศอื่น ๆ จากโครงการเล็ก ๆ ก็ขยายเป็นข้อคอร์ดส 5 วัน หรือ 1 สัปดาห์ และขยายเป็น 1-3 เดือน

-มีกลยุทธ์ทางการทูตในการสนับสนุนความเป็นอาเซียนและความเป็นพลเมืองโลก โดยได้รับความร่วมมือและเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างพลังในหลายรูปแบบ เช่น ได้เชิญนักการทูตทั้งในกลุ่มภูมิภาคอาเซียนและในกลุ่มภูมิภาคอื่น ๆ มาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ให้กับนักศึกษา เพื่อให้เขาได้เปิดวิสัยทัศน์เปิดโลก เปิดมุมมอง และที่สำคัญคือได้เรียนรู้ความแตกต่างเชิงภาษาและวัฒนธรรม มีทุนให้กับนักการทูตที่ประจำการอยู่ในประเทศไทย หรือแม้กระทั่งในกลุ่มของอาเซียนเพื่อที่จะเข้ามาศึกษาในสถาบัน โดยที่หลักสูตรที่เข้ามาเป็นหลัก คือ ทางด้านการจัดการธุรกิจ สิ่งที่เราได้รับ คือ เด็กของเราเปิดโลกทัศน์มากขึ้น และยอมรับความแตกต่างของคน ความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม และที่สำคัญคือกลุ่มนักการทูตเขาจะมีทักษะอื่น ๆ นอกเหนือไปจากทักษะที่เราปลูกฝังให้เด็ก เช่น ทักษะการเจรจาต่อรอง เรามองว่ากลยุทธ์ทางการทูตอาจจะเป็นเรื่องใหม่ แต่จะเป็นอีกมิติหนึ่งที่สะท้อนถึงการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งเป็นทั้งสามเสาหลักและที่สำคัญคือกลุ่มนักการทูตมีการหมุนเวียนไปแต่ละประเทศและทวีปทั่วโลก เปรียบเสมือนครูอีกหนึ่งคนในห้องเรียนที่จะแต่งเติมสีสันและเพิ่มเติมองค์ความรู้ที่เป็นเชิงปฏิบัติการให้กับนักศึกษาเราได้ และอีกส่วนหนึ่งที่นักศึกษาได้รับ คือ การมีความสุขในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและมีมิตรภาพเกิดขึ้น

-มีกลยุทธ์การให้ scholarship แบบทั้งหมดหรือบางส่วนทั้งนักศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียนและกลุ่มประเทศอื่น ๆ ทำให้การสนับสนุนความเป็นอาเซียนค่อนข้างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เมื่อพิจารณาความสำเร็จของสถาบันปัญญาภิวัฒน์ พบว่า

-มีนักศึกษาสนใจเข้ามาศึกษามากขึ้น และสถาบันกำลังจะขยายหลักสูตรนานาชาติ สำหรับคนฟิลิปปินส์และพม่า เพิ่มจากหลักสูตรที่ให้จีนกับเวียดนามมาเรียนซึ่งทำมานานแล้ว โดยให้ทุนเรียน ทั้งนี้ เมื่อมาเรียนที่สถาบัน สถาบันได้สอนภาษาไทย และวัฒนธรรมให้ เป็นข้อได้เปรียบเชิงกลยุทธ์ การเรียนที่สถาบัน จะเน้นสอนภาษาไทยให้นักศึกษาต่างชาติมากกว่าสอนภาษาอังกฤษ คาดว่าต่อไปก็จะมีนานาชาติมากขึ้นเรื่อยๆ

-ข้อมูลจากงานวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษามีการเปลี่ยนแปลงมาก มีทักษะในการทำงานกับคน ปรับเปลี่ยนความคิดให้ถูกต้องเหมาะสม สามารถจัดการตนเองในเรื่องเวลาและความอดทนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษามีความภาคภูมิใจในตัวเอง ซึ่งการเรียนรู้นี้เหล่านี้เป็นทักษะหรือสมรรถนะที่รองรับความพร้อมการทำงานประชาคมอาเซียน

-จากการติดตามกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับนักศึกษาจากประเทศกลุ่มอาเซียน สถาบันพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกลุ่มอาเซียนดีขึ้น นักศึกษาก็เริ่มมีประชาคม (Community) เพราะมีการใช้ชีวิตร่วมกัน ร่วมกลุ่มกันในสถาบัน ที่เห็นได้ชัดเจนนก็คือ ทุกคนในสถาบันรวมถึงนักศึกษาเรียนรู้ที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการสื่อสาร เพราะในปัจจุบันมีทั้งหมด 15 ประเทศที่มาเรียนกับนักศึกษาไทยในสถาบัน ถึงแม้ว่าในระยะแรกๆ นักศึกษาไทยมีความกังวลเรื่องของการใช้ภาษาอังกฤษสื่อสาร แต่สถาบันเชื่อมั่นว่า นักศึกษาเหล่านี้จะมีพัฒนาการได้ด้วยตัวของเขาเองเมื่ออยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และพบว่าการปฏิสัมพันธ์ของเยาวชนทั้งไทยและประเทศเพื่อนบ้านได้พัฒนาไปต่อเนื่อง อันนี้คือนโยบายฝึกปฏิบัติที่เห็นเป็นรูปธรรมจากทางสถาบัน ซึ่งในอนาคตทางสถาบันจะนำเสนอนโยบายลักษณะ ASEAN Professional Youth community เพื่อว่าหลังจากนักศึกษากลับไปจากจบหลักสูตรระยะสั้นจะได้มีการติดต่อประสานงานกันเป็นเครือข่าย

1.3 ในกรณีของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ผู้ทรงคุณวุฒิจากมหาวิทยาลัยได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายของสถาบันที่สนับสนุนความเป็นอาเซียนดังนี้

- ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงในยุคเริ่มก่อตั้งมีวิสัยทัศน์ในการกำหนดนโยบายใน 2 เรื่อง ที่สอดคล้องกับนโยบายการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปัจจุบัน *ประการแรก* คือ การใช้การศึกษานำเพื่อสร้างมิตรกับประเทศต่างๆ โดยรอบ เนื่องจากมหาวิทยาลัยแห่งนี้ตั้งอยู่ตอนเหนือของประเทศที่เชื่อมกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น จีน ลาว พม่า เวียดนาม กัมพูชาบางส่วน *ประการที่สอง* การใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการสอนซึ่งเป็นหลักสูตรปกติไม่ใช่หลักสูตรนานาชาติ ถึงแม้ว่าในระยะแรกๆ มีเสียงคัดค้านจากฝ่ายบริหาร แต่ผู้บริหารระดับสูงยืนยันให้ใช้ภาษาอังกฤษในการสอน และในระยะแรกนักศึกษามีความเครียด ซึ่งมหาวิทยาลัยได้ช่วยเหลือโดยจัดโครงการ How to live and learn เพื่อปรับพื้นฐานด้านภาษาให้นักศึกษา ก่อนเริ่มเรียน จนถึงปัจจุบันนี้บัณฑิตที่จบมาแล้วมีสมรรถนะในระดับที่น่าพอใจสามารถได้รับทุนไปเรียนต่อต่างประเทศ และเป็นทีพอใจของผู้ประกอบการ จึงสรุปได้ว่ามหาวิทยาลัยได้มีนโยบายสนับสนุนอาเซียนก่อนที่รัฐบาลจะเริ่มดำเนินการ

-ขณะนี้มหาวิทยาลัยมีนโยบายในการพัฒนานักศึกษาเพื่อให้ความร่วมมือในการเป็นประชาคมอาเซียนมากยิ่งขึ้น ดังนี้ 1) มหาวิทยาลัยให้การศึกษากับนักศึกษาในอาเซียนทั้ง พม่า จีน จีนตอนใต้

ลาว เวียดนาม กัมพูชา ซึ่งมหาวิทยาลัยดำเนินการมาตลอดจนถึงปัจจุบันโดยสภามหาวิทยาลัยและท่านอธิการมีแนวคิดอยากให้โอกาสทางการศึกษาทั้งคนไทยและต่างชาติที่ต้องเรียนในระดับอุดมศึกษาแต่มีฐานะยากจน ขณะนี้มีนักศึกษาต่างชาติประมาณ 520 คน และสภามหาวิทยาลัยคาดว่าจะรับได้ถึง 1,000 คน ในอนาคต 2) การแลกเปลี่ยนนักศึกษาทำอย่างต่อเนื่องกับประเทศต่างๆ ในอาเซียน ไม่ว่าจะเป็น ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย 3) ความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งอาเซียนและยุโรป เป็นเครือข่ายความร่วมมือที่ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และ 4) มหาวิทยาลัยมีโครงการพัฒนาบุคลากรในด้านภาษาอังกฤษ เพราะยังมีข้อจำกัดอยู่ โดยการส่งอาจารย์ไปทำงานฝึกประสบการณ์ในกลุ่มอาเซียนระยะ 3-6 เดือน ซึ่งเป็นการสร้างเครือข่ายด้วย พร้อมกับจัด Camp ASEAN ให้บุคลากร โดยพาไปทัวร์พม่า และเงินตอนใต้ ซึ่งเป็นเพื่อนบ้าน เพื่อไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมซึ่งกันและกัน

1.4 ในกรณีของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ผู้ทรงคุณวุฒิจากมหาวิทยาลัยได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายของสถาบันที่สนับสนุนความเป็นอาเซียนดังนี้

-จัดการศึกษาใช้แนวคิดเช่นเดียวกับสถาบันปัญญาภิวัฒน์ คือ ใช้ Work Based Approach ดังนั้น ทุกสาขาที่เปิดเรียนในสวนดุสิต แทบจะมีแหล่งฝึกงานหมด อาทิ เปิดสอนปฐมวัยกับประถมศึกษา ก็ฝึกงานที่โรงเรียนสาธิตปฐมวัยกับประถมศึกษา เปิดสอนคหกรรมก็มีโรงเรียนสอนทำอาหาร เปิดวิชา Hotel Management ก็มีโรงแรมสวนดุสิตเพลสให้ฝึกงาน แต่บางสาขาที่ไม่มีแหล่งฝึกในมหาวิทยาลัยก็ทำ MOU กับสถานประกอบการภายนอกเป็นเครือข่ายของมหาวิทยาลัย เช่น S&P และ True ได้เข้ามาเปิดหลักสูตรร่วมกับมหาวิทยาลัยเพื่อให้เตรียมบุคลากรให้ และพร้อมให้ทุนสนับสนุน ด้วยเหตุนี้ นักศึกษาที่จบจากมหาวิทยาลัยแห่งนี้ก็สามารถทำงานที่ True และ S&P ได้

1.5 ในกรณีของมหาวิทยาลัยนเรศวร ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้อำนวยการศูนย์พม่าศึกษา ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายที่สนับสนุนความเป็นอาเซียนดังนี้

-เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับพม่าด้วยมุมมองทางสังคมและวัฒนธรรมให้นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไปได้เรียนรู้เกี่ยวกับประเทศสหภาพพม่า ซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่ใกล้ชิดไทย มีพรมแดนติดต่อกันประมาณ 2,400 กิโลเมตร จึงมีความจำเป็นที่จะต้องคบหากันแบบถ้อยทีถ้อยอาศัยต่อกันอย่างสืบเนื่อง แต่ที่ผ่านมามากต้องยอมรับว่าไทยเรารู้จักพม่าน้อยกว่าที่พม่ารู้จักไทย เนื่องจากพม่าเป็นสังคมที่ค่อนข้างปิด ในขณะที่ประเทศไทยเป็นสังคมที่เปิดกว้างกว่าพม่า ข่าวสารทุกแง่มุมที่เกิดขึ้นในเมืองไทยจึงอยู่ในความรับรู้ของพม่า แต่ข่าวสารเกี่ยวกับความเป็นไปในพม่ากลับอยู่ในความรับรู้ของสังคมไทยอย่างจำกัด จากนโยบายการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จำเป็นอย่างยิ่งที่ไทยควรรู้จักพม่าให้ถ่องแท้ ก้าวให้พ้นอคติในอดีต และเรียนรู้พม่าด้วยใจเปิดกว้าง ซึ่งกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ ผลิตจุลสารรู้จักพม่า(Knowing Myanmar) การจัดนิทรรศการ การบริการเอกสารสนเทศ การบรรยายวิชาการ การอบรมภาษาพม่า ศึกษาวิจัย และผลิตตำรา

-ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาไทยให้กับคนพม่า โดยมหาวิทยาลัยนเรศวรร่วมโครงการพัฒนาภาคภาษาไทย (Thai Department) ให้กับ Rangoon University ที่เมืองย่างกุ้งและที่มันดเลย์ และที่ University of Foreign Languages, Yangon และเป็นโครงการที่มหาวิทยาลัยไปช่วยโดยผ่านกรมความร่วมมือระหว่างประเทศ [Thailand International Cooperation Agency, TICA] อยู่ในกระทรวงการต่างประเทศของไทย เพื่อให้ความช่วยเหลือติดต่อกระทรวงศึกษาธิการของพม่า เนื่องจากในประเทศพม่ารูปแบบการติดต่อยังไม่สามารถติดต่อกับหน่วยงานโดยตรงได้ ต้องผ่านกระทรวงการต่างประเทศ กรมเอเชียตะวันออก และต้องผ่านสถานทูตไทยในพม่า พบว่า โครงการนี้เป็นที่น่าพอใจ โดยผู้ทรงคุณวุฒิกล่าวว่า “วิธีการง่ายๆ คือ ใช้กลยุทธ์น้ำซึมบ่อทราย คือ ส่งนักศึกษาไทยวิชาเอกภาษาพม่าไปเป็นผู้สอนภาษาไทย ได้สร้างเครือข่ายหลายคน ปัจจุบันเด็กเหล่านี้เกิดความผูกพันกับคนไทย เมื่อมาเมืองไทยมาทำงาน ก็มีเพื่อน มีพี่ มีครู ส่วนคนที่เป็นคนไทยให้พม่าก็รู้สึกตัวเองมีลูกศิษย์ เกิดความได้เปรียบเชิงวัฒนธรรมทางภาษา ภาษาไทยจึงเป็นเครื่องมือให้คนพม่าเข้าสู่อาชีพในประเทศไทย แล้วเราควรทำอย่างไรให้พื้นที่พม่าเป็นพื้นที่ทางเศรษฐกิจของไทยด้วย และเป็นพื้นที่ที่คนไทยจะพัฒนาสมรรถนะทางภาษาพม่าได้เต็มศักยภาพ ซึ่งเป็นความท้าทายต่อไป”

-ทำงานร่วมกับ สกอ. (สำนักยุทธศาสตร์อุดมศึกษาต่างประเทศ) ยกระดับภาควิชาภาษาไทยในกลุ่มประเทศ CMLV ให้มีบทบาทสำคัญในการที่จะรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจและเอื้อต่อการศึกษาภาษาไทยด้วย โดยพยายามลงทุนเครือข่ายด้านครูสอนภาษาไทยในประเทศต่างๆ เหล่านี้ เพื่อผลักดันให้ภาควิชาภาษาไทยเป็นพื้นที่ทางการศึกษาภาคประชาชนเพื่อนักศึกษาไทยจะได้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภาษาของประเทศรอบบ้านด้วย ซึ่งจะช่วยพัฒนาเยาวชนไทยได้เรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมของประเทศอื่น มีโลกทัศน์ให้กว้างขึ้นในภูมิภาค และทำให้มีโอกาสทางอาชีพในอนาคต

1.6 ในกรณีของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายของ สอศ. ที่สนับสนุนความเป็นอาเซียนดังนี้

-การจัดการศึกษาของสอศ. นั้นรองรับฝีมือแรงงานในการก้าวเข้าสู่อาเซียน เนื่องจากจัดการศึกษาทั้งระดับ ปวช. หรือการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอุดมศึกษา คือ ปวส. และระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ นอกจากนี้ ในการจัดการอาชีวศึกษามี 3 รูปแบบ คือ ในระบบ นอกบบ และทวิภาคี โดยนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการที่สนับสนุนความเป็นอาเซียนในส่วนของอาชีวะ คือ เน้นเรื่องการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี โดยให้สถานประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาจัดทำหลักสูตร ส่วนในการจัดการเรียนการสอน ถ้าวิชาที่เป็นภาคทฤษฎีให้ผู้เรียนเรียนในสถานศึกษา ส่วนวิชาที่เป็นวิชาปฏิบัติเพื่อฝึกทักษะให้ผู้เรียนเรียนในสถานประกอบการ ทั้งนี้ สอศ. สนับสนุนให้ทำ MOU ร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ

-วางแผนการพัฒนาหลักสูตรทางด้านอาชีวะ โดยเน้นการต่อยอดทักษะอาชีพเดิมให้มีความรู้และทันสมัยมากขึ้น เน้นการผลิตและพัฒนาเพื่อให้มีทักษะเสริมเพื่อเป็นอาชีพที่สองในลักษณะของ SME

และการผลิตและพัฒนาให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานและรองรับโครงการใหม่ๆ ของรัฐบาลที่จะเกิดขึ้น

-มีการควบคุมคุณภาพโดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติเป็นผู้ประเมินคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร และมีการประเมินมาตรฐานวิชาชีพโดยผู้ประเมินที่มาจากสถานประกอบการ และองค์กรวิชาชีพมาร่วมเป็นกรรมการ เพื่อให้แน่ใจว่าทำงานได้ สามารถไปประกอบอาชีพในสถานประกอบการได้ หรือไปประกอบอาชีพอิสระได้ ถือเป็นเงื่อนไขในการจบการศึกษา โดยเริ่มประเมินปีแรกในปีการศึกษา 2558

-ส่งเสริมอาชีวศึกษาให้มีความเป็นเลิศเฉพาะด้าน โดยจัดทำหลักสูตรใหม่รองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนตามกรอบคุณวุฒิมาตรฐานอาชีวศึกษาแห่งชาติ กรอบมาตรฐานหลักสูตรแต่ละระดับ และมาตรฐานอาชีพเพื่อที่จะมากำหนดเงินค่าจ้างโดยกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน เพราะจะมีบางอาชีพที่จะต้องผ่านการรับรอง ผ่านการทดสอบจากกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ถึงจะประกอบอาชีพได้ ขณะนี้มี 1 หลักสูตร คือ หลักสูตรอาชีพช่างไฟฟ้าในอาคาร และกำลังพัฒนาสาขาวิชาใหม่ที่มุ่งเน้นสมรรถนะ คือ สาขาวิชาทดสอบโดยไม่ทำลาย สาขาวิชาเชื่อมใต้น้ำ สาขาวิชาโลจิสติก และ สาขาวิชาเหมืองแร่

-ส่งเสริมการอาชีวศึกษาสู่มาตรฐานสากล โดยทาง สอศ. มีสถานศึกษานำร่อง ในโครงการ Mini-EP หรือการสอนสองภาษา และมี English Program ในสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว ในสถานศึกษาที่เป็นวิทยาลัยบริหารธุรกิจและการท่องเที่ยว และวิทยาลัยอาชีวศึกษา

-พัฒนาบุคลากรครูอาชีวศึกษา โดยมีโครงการหลายโครงการ อาทิ โครงการศึกษาดูงาน โครงการแลกเปลี่ยนครูและนักเรียน/นักศึกษา เช่น มีการส่งครูและนักเรียนไปศึกษากับเรื่อง ระบบราง กับประเทศจีน และจีนก็ส่งวิทยากรมาให้คำแนะนำอบรมครูในสถานศึกษาของ สอศ. ด้วย

2. ปัญหาในการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ

จากการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ พบข้อมูลที่สำคัญดังนี้

-การขาดแคลนงบประมาณ จากการสนทนากลุ่มจะเห็นได้ว่า งบประมาณเป็นปัจจัยสำคัญของการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ ซึ่งผู้แทน สกอ. ได้ชี้ให้เห็นว่า ในช่วงการดำเนินการเพื่อเตรียมความพร้อมที่เข้าสู่ประชาคมอาเซียนนั้น โครงการต่างๆ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณเต็มที่ แต่เมื่อดำเนินการไปได้ระยะหนึ่ง สกอ. ถูกตัดงบประมาณเหลือเพียงครึ่งหนึ่ง โครงการหลายโครงการต้องยกเลิก หรือปรับเป้าหมายการดำเนินการ ซึ่งสภาพการณ์เช่นนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิท่านหนึ่งตั้งข้อสังเกตว่า “ตอนสร้างความตระหนักที่จะให้สังคมไทยสนใจเรื่องอาเซียนรัฐก็ใช้งบประมาณมากมาย แต่พอระยะหนึ่งที่ต้องสร้างคุณภาพงบประมาณกลับลดลง... จริง ๆ ในขั้นพัฒนาคุณภาพต้องใช้งบประมาณมากขึ้น จึงมองว่ารัฐมีความจริงจังในการผลักดันเข้าสู่ประชาคมหรือไม่ ซึ่งเป็นเรื่องความชอบธรรมทางการศึกษา นโยบายรัฐมีกลยุทธ์ชัดเจนหรือเปล่า มันรู้สึกว่าเป็นการเมืองเกินไป....เรื่อง

งบประมาณเป็นเรื่องใหญ่พอสมควรซึ่งต้องกำหนดไว้อย่างชัดเจนในกลยุทธ์และถือว่าเป็นเรื่องคุณภาพการวางแผนระยะยาว”

-คุณภาพของบัณฑิตของไทยในระดับประเทศอ่อนด้อยมาก ผู้ทรงคุณวุฒิกล่าวว่า “ได้คุยกับผู้ใช้บัณฑิต สภาอุตสาหกรรม หอการค้า เขาบอกว่าบัณฑิตที่จบมาทำงานไม่ได้ทันที ต้องมาเทรน ไม่มีความอดทน และมีปัญหาหลายเรื่อง” นอกจากนี้ ทั้งบัณฑิตและนักศึกษาไทยมีจุดอ่อนด้านภาษาอังกฤษมาก และนักศึกษามีความกังวลเรื่องของการใช้ภาษาอังกฤษสื่อสาร ดังนั้น ในการยกระดับคุณภาพบัณฑิตอย่ามองเพียงแค่การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน แต่ต้องมองไกลไปถึงความเป็นพลโลกเพราะว่าโลกมันหมุนไปเร็วมาก ซึ่งต้องเตรียมพร้อมให้เป็นเขาเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ สามารถทำงานได้ทั้งในภูมิภาคอาเซียนและภูมิภาคอื่นๆ ได้

-การขาดการกำกับติดตามคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า “เราให้ความสำคัญกระบวนการสร้างหลักสูตรมาก เสียทั้งเวลาและงบประมาณที่สูงมาก แต่มันคือหนังสือเล่มหนึ่ง แต่การนำหลักสูตรไปใช้สู่กระบวนการจัดการเรียนการสอนกลับไม่มีใครดู ซึ่งเราหลงทางตรงนี้” การประเมินการประกันคุณภาพก็ไม่ได้ช่วยแก้ไขสิ่งที่ผ่านมาแล้ว งานที่จะมาพัฒนาอุดมศึกษาจริง ๆ ควรให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนมากกว่าตัวหลักสูตร โดยเฉพาะให้ความสำคัญกับอาจารย์ที่พัฒนาระบบการเรียนการสอนมากกว่า

-การขาดความร่วมมือในการทำงานเชิงบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ทรงคุณวุฒิจากสกอ. กล่าวว่า “ปัญหาที่พบคือ เราสนับสนุนให้เด็กไปแลกเปลี่ยนเราก็ให้มหาวิทยาลัยรับเด็กต่างชาติมาด้วย แต่เรื่องวีซ่า หน่วยงานที่รับผิดชอบไม่มีการผ่อนปรนบ้าง แต่จะเน้นเรื่องความมั่นคงของประเทศ ในขณะที่ประเทศอื่นเขามีการผ่อนปรนตรงนี้ ถ้าเมื่อเราอยากจะไปกลุ่มการศึกษากับประเทศเพื่อนบ้านอื่น แล้วเราไม่ผ่อนคลายเป็นเรื่องนี้จะใครจะอยากมาเรียนที่เรา อาจารย์ที่เข้ามาก็ประสบปัญหาเดียวกัน เรื่องต่อวีซ่า เขาก็ไม่แก้ไข มันต้องมองว่าประเทศเราจะผลักดันนโยบายอันนี้ ทุกหน่วยงานต้องร่วมมือกันไม่ใช่ทำให้การศึกษาทำอย่างเดียว มันไม่ work อยู่แล้ว”

-ความมั่นคงทางการเมืองกับเศรษฐกิจ เป็นอุปสรรคสำคัญของการขับเคลื่อนตัวไปสู่ความเป็นประชาคมอาเซียน เพราะการเมืองกับเศรษฐกิจเป็นพลังสำคัญไปสู่การพัฒนาสังคมและวัฒนธรรม สำหรับประเทศไทยกำลังเผชิญวิกฤตทางการศึกษาทำให้มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารระดับสูงที่รับผิดชอบนโยบายการศึกษาของประเทศอย่างต่อเนื่อง ทำให้นโยบายเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาสร้างความสับสนให้ผู้ปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม ผู้ทรงคุณวุฒิท่านหนึ่งกล่าวว่า “ในการจัดการศึกษาเชิงรุก นโยบายบางเรื่องไม่ต้องรอ อย่างนโยบายคุณภาพการศึกษาและคุณภาพบัณฑิตไม่ต้องรอนโยบายประกาศ เราสร้างได้เลย โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยที่มีการบริหารจัดการค่อนข้างอิสระในทางสภามหาวิทยาลัยเราทำได้ ถ้าเรามีคุณภาพ”

-ครอบครัวไทยกับค่านิยมไทยเป็นอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสังคมให้เข้าสู่ประชาคมอาเซียน ดังจะเห็นได้จาก พ่อแม่โดยเฉพาะผู้ที่มีฐานะยากจนพยายามผลักดันให้ลูก

เรียนหนังสือจนจบปริญญาด้วยความเชื่อว่าการศึกษาสูงๆ จะช่วยเปลี่ยนสถานะภาพในสังคมได้ ไม่ว่าจะมีความพร้อมในการเรียนหรือไม่ ซึ่งส่งผลเสียให้เด็กเรียนแบบไม่มีจุดมุ่งหมาย ไม่มีทักษะการทำงาน และมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการทำงานในระหว่างเรียน ซึ่งเป็นทัศนคติที่สวนทางกับประเทศที่พัฒนาแล้วที่การศึกษาในระดับอุดมศึกษาเน้นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและตลอดชีพไม่จำกัดที่อายุ และเป็นผลดีต่อการเรียนรู้ในห้องเรียนเพราะเป็นบรรยากาศที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างหลากหลายทั้งจากผู้ที่มีประสบการณ์และจากครูผู้สอน อีกทั้ง ค่านิยมที่ผู้ปกครองนิยมให้ลูกเรียนอุดมศึกษาเพื่อให้ได้ปริญญา ทำให้นักเรียนมาเรียนสายอาชีวะน้อย ผู้ทรงคุณวุฒิจาก สอศ. กล่าวว่า “สัดส่วนของผู้เรียนสายอาชีวะกับสายสามัญ คือ 40 : 60 ทางนโยบายของกระทรวงก็พยายามจะผลักดันให้เป็น 60 : 40 แต่ก็ยังไม่ได้ ตอนนี้ตั้งนโยบายไว้ 50 : 50” และผู้ทรงคุณวุฒิกล่าวว่า “ปัจจุบันคนไทยกำลังได้รับบทเรียน ปริญญาไม่ใช่คำตอบ คนจบปริญญาตกงานมีเยอะ จึงเห็นว่า เด็กจบ ม.ปลาย ควรไปทำงานหาประสบการณ์ก่อนเรียนในระดับอุดมศึกษา ถ้าไม่มีเงินคือไม่เรียน พ่อแม่ไม่ต้องส่งเสียความเป็นพลเมืองให้ลูกทำงานส่งตัวเองเรียน เขาจะได้เห็นคุณค่าของการศึกษาคด้วยตัวของตัวเองไม่ได้ถูกบังคับให้เขาเรียนโดยไร้จุดหมาย”

-ทัศนคติเชิงลบของนักศึกษาและผู้ปกครองที่มีต่อประเทศเพื่อนบ้านส่งผลให้การแลกเปลี่ยนนักศึกษากับต่างประเทศไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ผู้ทรงคุณวุฒิจาก สกอ. กล่าวว่า “เราเคยให้ทุนแลกเปลี่ยนกับประเทศอาเซียน เด็กไทยก็ไม่สนใจ เพราะทัศนคติของเด็กไทยและผู้ปกครองมองว่าประเทศอาเซียนเขาด้อยและก็ไม่มีคนสนใจที่จะไปแลกเปลี่ยนกับอาเซียนเลย” ซึ่งการมีทัศนคติเชิงลบทำให้นักศึกษามีมุมมองแคบและเสียโอกาสในการเรียนรู้ “อย่างมาเลเซียเขามีความเข้มแข็งทางการศึกษา เด็กเราไม่มอง คือเราจะเป็นประชาคมอาเซียนเราก็ต้องปฏิสัมพันธ์กับอาเซียนมากขึ้นแต่เด็กของเราไม่มองตรงนั้น”

3. ความคิดเห็นต่อนโยบายทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาในรัฐบาลปัจจุบันกับการส่งเสริมสนับสนุนความเป็นอาเซียน

จากการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ พบข้อมูลที่สำคัญดังนี้

-ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้สะท้อนว่า “นโยบายการเข้าสู่อาเซียนเสมือนขบวนแห่แรกๆ ก็แห่กันเต็มขบวน แต่พอถึงบ้านก็แยกบ้านใครบ้านมัน” ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งมีศักยภาพไม่เท่ากัน ดังเช่นผู้ทรงคุณวุฒิท่านหนึ่งกล่าวว่า “ไม่เห็นด้วยกับนโยบายการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เพราะในภาพรวมจะเห็นว่า เรายังไม่พร้อม ถ้าพิจารณาจากแผนยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการเรายู่แค่ข้อแรก คือ การสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ในยุทธศาสตร์ข้ออื่นๆ เราทำได้เพียงน้อยยังไม่ถึงแก่น_หรือแม้ว่ากระบวนการของกระทรวงฯ จะมีกรอบมาตรฐานคุณวุฒิฯ กำกับแต่ไม่ได้หมายถึงทุกวิชาหรือทุกสถาบันที่จะมีความพร้อม...สำหรับที่สวนดุสิตการพัฒนาเน้นที่ฐานของตนเองเป็นสำคัญ”

-รัฐมนตรีนโยบายและแผนเพื่อไปสู่ประชาคมอาเซียนชัดเจนแต่ขาดการกำกับติดตามอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องจากหน่วยงานหลัก ในระหว่างที่สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งนำนโยบายสู่การปฏิบัติ ดังเช่น ผู้ทรงคุณวุฒิท่านหนึ่งกล่าวว่า “โจทย์ใหญ่ของบ้านเราเรื่องกรอบเชิงนโยบายไม่ค่อยหนักใจเพราะเราคิดเก่งเราทำได้หมด แต่มันจะแยะตอนทำ Implement ทุกที่เลย ดูหลักสูตรของบ้านเราหลักสูตรเราดีมาก ผ่านควบคุม สกอ. ผ่าน สภาฯ แต่ตอนนำสู่การปฏิบัติก็ล้มเหลว ซึ่งขั้นนี้สำคัญมาก ถ้าเราบริหารจัดการนโยบายไม่ดี ไม่มีการกำกับติดตามที่ชัดเจนหรือไม่มีการบริหารยุทธศาสตร์ที่เป็นรูปธรรม การขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ก็ไม่ประสบความสำเร็จ” ในประเด็นนี้ผู้ทรงคุณวุฒิจาก สกอ. มองว่า “เรื่องติดตามประเมินผลก็เป็นจุดอ่อนของหน่วยงานราชการ รวมทั้ง สกอ. ด้วย แต่อย่างไรก็ตาม ยุทธศาสตร์อาเซียนที่เรา กำลังจะทำออกไปเรากำลังจะทำ ประเมินว่ามหาวิทยาลัยทุกแห่งได้นำตัวยุทธศาสตร์ไปใช้แค่ไหนอย่างไร”

-กรณีของนโยบาย MRA (ASEAN Mutual Recognition Arrangement) ข้อสังเกตที่สะท้อนมาจากผู้ทรงคุณวุฒิจาก สกอ. ถึงประสบการณ์ที่ไปสัมมนาเกี่ยวกับ MRA ซึ่งเป็นข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัติบัณฑิตวิชาชีพเพื่อช่วยให้นักวิชาชีพอาเซียนสามารถเคลื่อนย้ายเข้าไปทำงานในประเทศอาเซียนอื่นได้สะดวกมากขึ้น โดยมหาวิทยาลัยมหิดลจัดและเชิญสมาคมวิชาชีพมาเสวนาเรื่องนี้ พบว่า มีคนมาขอขึ้นทะเบียนเป็นนักวิชาชีพน้อยมาก เนื่องจากในทางปฏิบัติไม่ได้สะดวกอย่างที่คิดเพราะต้องขอขึ้นทะเบียนเป็นนักวิชาชีพอาเซียนเพื่อจะได้ไปสมัครกับสภาวิชาชีพนั้นของประเทศอาเซียน และยังคงจำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบภายในของประเทศนั้น ในทำนองเดียวกับเรื่องเปิดเสรีทางด้านสินค้า บริการ และการศึกษา จะเห็นได้ว่า เปิดระหว่างกันน้อยมาก แต่ละประเทศก็กลัวเสียดุล ถึงแม้จะมีนโยบายแต่ในความเป็นจริงมันไปไม่ได้ ผู้ทรงคุณวุฒิจาก สกอ. กล่าวว่า “เวลาอาเซียนจะทำอะไรเขาจะทำกันในระดับหัว แล้วเขาก็ไม่ได้มาคุยว่าระดับล่างพร้อมหรือยังแล้วก็ประกาศออกไป”

-การเข้าเป็นประชาคมอาเซียนนั้นมีทั้งแง่บวกและแง่ลบ รัฐบาลมักมองแต่แง่บวก จึงมองไม่เห็นปัญหาของการเข้าสู่อาเซียน อาทิ เรื่องการเปิด/ปิดเทอมแบบอาเซียน ซึ่งในที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) พยายามผลักดันแบบสุดโต่งนั้น มันไม่สามารถใช้ได้ทางปฏิบัติในบ้านเรา โดยในมุมมองความเป็นนักวิชาการจะมองอาเซียนในมิติที่แตกต่างจากคนรากหญ้าหรือแม้แต่คนชั้นกลาง ซึ่งถ้าติดตามข่าวจาก social media จะเห็นชัดเจนว่า เขาไม่เห็นด้วยกับกระแสอาเซียน หรือตอนที่องชานชูจีมาเมืองไทยเมื่อเร็วๆ นี้ บางคนอาจจะรู้สึกยินดีที่ผู้นำระดับโลกเคยได้รับรางวัลโนเบลมาบ้านเรา แต่ว่าข่าวใน social media คนชั้นกลางตั้งคำถามว่า มาทำไม...มาเรียกร้องให้มีการขึ้นค่าแรงคนงานพม่าได้อย่างไร ซึ่งไม่สมเหตุผล

4. ข้อเสนอแนะในการพัฒนานโยบายทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาในการสนับสนุนความเป็นอาเซียน

จากการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ พบข้อมูลที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

1. ศธ. และ สกอ.ต้องประสานแผนยุทธศาสตร์อาเซียนด้านการศึกษา เพื่อให้มีความเข้าใจชัดเจน ตรงกันถึงทิศทางในการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 และภายหลังจากนั้น เพื่อร่วมกำหนด บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ทั้งในระดับ กระทรวงศึกษาธิการและระดับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา หลังจากนั้น สกอ.ต้องประสานแผนกับ สถาบันอุดมศึกษาเพื่อลงสู่การปฏิบัติ และมีการกำกับติดตามผลอย่างจริงจังต่อเนื่องว่าตอบสนองยุทธศาสตร์ หรือไม่ ทั้งนี้ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มชี้ให้เห็นว่า สกอ. มีนโยบายและยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทยในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 และดำเนินมาอย่างต่อเนื่องก่อนที่กระทรวงศึกษาธิการจะ จัดทำแผนยุทธศาสตร์อาเซียนด้านการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2558-2562) ซึ่งแผนยุทธศาสตร์ของ กระทรวงฉบับนี้เพิ่งจัดทำเสร็จเมื่อไม่นานมานี้ ด้วยเหตุนี้ สกอ. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรได้รับการชี้แจงถึง ประเด็นยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ พร้อมด้วยมาตรการเร่งด่วน พร้อมประสานแผนเพื่อดูความสอดคล้องในการ ดำเนินงาน ซึ่งผู้อำนวยการศูนย์พม่าศึกษา จากมหาวิทยาลัยนเรศวร กล่าวว่า “นโยบายของประเทศไทยออกมา มากมาย แต่จริง ๆ แล้วเป็นเรื่องที่ส่วนใหญ่ก็ทำเป็น paper ลอย ๆ ไม่สามารถทราบได้ว่า ผู้รับผิดชอบได้ ดำเนินการจริงหรือไม่ เปรียบได้กับ สกอ. ผลผลิตสินค้าออกมาไม่ต้องมีการขาย ให้มันไปของมันเองเหมือนสินค้า OTOP จึงมีความคลางใจว่านโยบายกับยุทธศาสตร์มีความจริงจังต่อความเป็นอาเซียนหรือไม่”

2. การสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรอย่างเพียงพอเหมาะสมในการขับเคลื่อนโครงการทั้ง ในระดับของ สกอ. และระดับสถาบันอุดมศึกษา รัฐบาลต้องให้ความสำคัญกับเรื่องงบประมาณและต้องคำนึงถึง ความเหมาะสมกับช่วงเวลาของการใช้ เพราะสถาบันอุดมศึกษาเป็นฝ่ายรองรับนโยบายและรองรับ กลยุทธ์ ที่ ต้องคิดหาวิธีการนำไปแปลงสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ไม่ใช่ว่าจะแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติจริง กลับไม่ มีมาตรการรับรองที่จะให้ความมั่นใจได้ว่าจะทำให้วิสัยทัศน์ของ สกอ. บรรลุผลสำเร็จ

3. การเตรียมความพร้อมของบุคลากร ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนนั้นต้องมีความพร้อมเรื่อง คุณภาพ ผู้ทรงคุณวุฒิท่านหนึ่งกล่าวว่า “ไม่ใช่ว่ามหาวิทยาลัยทุกมหาวิทยาลัยอยากเข้าสู่อาเซียนก็จะเป็นได้ เพราะปัญหาใหญ่คือ ความพร้อมของบุคลากร” ซึ่งที่ประชุมเห็นด้วยว่า สถาบันอุดมศึกษาต้องร่วมมือกันพัฒนา บุคลากร โดยเฉพาะทั้งผู้บริหารและครูต้องมีศักยภาพในเรื่องทักษะทางภาษา ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical thinking) และทักษะการวิจัย ในการพัฒนานั้นอาจจะใช้กลยุทธ์ คือ มหาวิทยาลัยไหนที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่อง ใดที่สอดคล้องกับความเป็นอาเซียนก็ควรช่วยมาเป็นพี่เลี้ยงหรือ เป็นโค้ชให้มหาวิทยาลัยที่อ่อนแอกว่า ซึ่งก็จะเป็น การต่อยอดสร้างเครือข่าย เพราะถ้าแต่ละมหาวิทยาลัยต่างคนต่างทำก็ยากที่จะเตรียมบุคลากรของมหาวิทยาลัยใน ภาพรวมไปสู่อาเซียนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับผู้บริหารต้องลงมาร่วมขับเคลื่อนกับบุคลากรโดยใช้การบริหาร แบบมีส่วนร่วมด้วย ไม่ใช่ปล่อยให้บุคลากรทำงานกันโดยลำพัง ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิท่านหนึ่งกล่าวว่า “ปัญหาในการ นำนโยบายเกี่ยวกับอาเซียนสู่การปฏิบัติ คือ นักวิชาการกับนักบริหารทำงานไม่ประสานกันซึ่งเป็นอุปสรรคที่สำคัญ มาก”

ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยควรตระหนักว่า ถ้าอยากได้บัณฑิตลักษณะอย่างไร ก็ต้องพัฒนาครูผู้สอนให้มีลักษณะเช่นนั้นด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันปัญญาวัฒน์กล่าวว่า "ลักษณะบัณฑิตที่มหาวิทยาลัยเน้น คือ การเก่งคน เก่งงาน และเก่งตน อย่างศึกษาศาสตร์เราจะสร้างครูนักบริหารจัดการสามเรื่อง คือ จัดการงาน จัดการตนเอง จัดการคน ถ้าครูมีทักษะในเรื่องการจัดการสามารถสอนให้ลูกศิษย์เป็นนักจัดการได้ เด็กสามารถใฝ่เรียนรู้ตนเองได้ ช่วยตัวเองได้ และมีทักษะการคิดวิเคราะห์การตัดสินใจจัดการเองได้ พอไปสู่ในโลกของงานไม่ว่าจะเป็นงานในประเทศไทยหรืองานในอาเซียนก็ตามก็จะทำได้หมด"

อย่างไรก็ตาม ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า ภาระการสร้างคน ไม่ใช่เป็นความรับผิดชอบเฉพาะอุดมศึกษาเท่านั้น แต่ควรจะมาจกชั้นพื้นฐานด้วย ต้องช่วยสร้างให้เด็กมีแรงบันดาลใจ คิดวิเคราะห์กับสิ่งรอบๆ ตัวตลอดเวลา ให้เด็กไทยอยู่ในระเบียบวินัย มีคุณธรรมจริยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครอบครัวสำคัญมากในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

นอกจากนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิจากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้เน้นบทบาทครูเพื่อเตรียมนักศึกษาเข้าสู่อาเซียนว่า "การเรียนการสอนเรื่องอาเซียน ครูจะต้องรับฟังความคิดเห็นหรือมีข้อมูลจากคนรากหญ้าที่อาเซียนด้วย พร้อมทั้งครูต้องสอนให้นักศึกษาใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ให้ติดตามสถานการณ์ของโลกปัจจุบันที่เป็นวิกฤติ เช่น กรณีสหราชอาณาจักรตัดสินใจออกจาก EU พร้อมประเมินว่าในภายภาคหน้าถ้าอาเซียนพัฒนาต่อไปเป็นสหภาพแบบสมบูรณ์แล้วมันจะเกิดผลกระทบอะไรขึ้นกับไทยและประเทศเพื่อนบ้านของเรา เป็นต้น"

4. การพัฒนาหลักสูตรและการสอนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จากการรับฟังการสนทนากลุ่ม สรุปข้อเสนอแนะดังนี้

-ควรส่งเสริมพัฒนาหลักสูตรและการสอนที่บูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน (Work-Integrated Learning) ในลักษณะของสหกิจ (cooperative Education) ในระดับอุดมศึกษา หรือแบบทวิภาคในระดับอาชีวศึกษา เนื่องจากเป็นการศึกษาที่เพิ่มคุณภาพผู้เรียนหรือบัณฑิตให้ตรงกับตลาดแรงงานที่อาเซียนต้องการและเป็นกระบวนการพัฒนาอาชีพให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะนักศึกษาได้เรียนรู้ภาคปฏิบัติจากการฝึกงานจริง หรือจากสถานประกอบการ

-ควรส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรที่ใช้เพื่อพัฒนาทักษะด้านภาษา โดยเป็นหลักสูตรที่เน้นให้นักศึกษาได้ปฏิบัติจริง ผู้ทรงคุณวุฒิจากมหาวิทยาลัยสวนดุสิตเสนอแนะว่า "ถ้าเราจะพัฒนาประเทศไปสู่อาเซียนจริง ๆ เราต้องเข้าไปถึงแก่นของอาเซียน โดยทำในลักษณะของ MOU ระหว่างสถาบัน ถ้าเราอยากให้เด็กเก่งภาษาอังกฤษเราก้ทำ MOU กับสิงคโปร์ หรือว่ามหาวิทยาลัยในฟิลิปปินส์ เพื่อให้นักศึกษาได้ไปฝังตัวในประเทศนั้นๆ เหมือนจีนที่เรียนภาษาไทย เขาเอาเด็กมาอยู่ที่ประเทศไทย 1 ปี มันจะตรงและโอกาสที่จะเป็นไปได้ก็จะสูงในเชิงปฏิบัติ.....งบประมาณตรงนี้เป็นงบประมาณที่เด็กจะต้อง support เอง ถ้าเรารอพึ่งงบประมาณของรัฐบาลเมื่อไรก็ตามไปไม่รอด"

-ควรส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรการสอนภาษาไทยและภาษาอาเซียน เนื่องจากภาษา การศึกษา และอาชีพ เป็นเรื่องที่ได้ด้วยกัน แต่การส่งเสริมให้เกิดประสิทธิผลนั้นต้องมีข้อมูลในการตัดสินใจว่า ภาษาอะไรบ้างที่จะช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจทางภูมิภาคได้ ซึ่งหมายความว่า ต้องมองว่าภาษาเป็นเส้นทางที่นำไปสู่ อาชีพ ผู้ทรงคุณวุฒิจากผู้อำนวยการศูนย์พม่าศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร กล่าวว่า “พม่าไม่จำเป็นต้องมาปรับ อะไรเลยเรื่องภาษาอังกฤษ เพราะเรามองภาษาอังกฤษไม่ได้เป็นสิ่งวิเศษ แต่ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารใช้ใน การดำเนินชีวิตปกติ เขามองภาษาไม่ใช่ตัวความรู้แต่เป็นการนำไปสู่อาชีพและรายได้ที่ดีกว่า” และการสอนภาษา ให้ได้ผลต้องสร้างบรรยากาศให้เกิดชุมชนทางภาษา (league community) และทุกภาษาในทักษะของ ผู้ทรงคุณวุฒิ ต้องนำไปสู่อาชีพและสร้างรายได้ โดยเฉพาะภาษาไทยได้รับความนิยมค่อนข้างสูงจากประเทศเพื่อน บ้าน จึงควรพัฒนาหลักสูตรการสอนภาษาไทยให้คนในภูมิภาคอาเซียนและภูมิภาคอื่น ให้เกิดความนิยมไทยและ นิยมภาษาไทย จะช่วยให้เราสามารถสร้างเครือข่ายกับประเทศเพื่อนบ้านให้นิยมไทยได้ ซึ่งจะนำไปสู่อาชีพ และ การศึกษาต่อมา

5. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติและให้ เกิดประสิทธิผลนั้น เครือข่ายเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่ง อาทิ ในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ตามแนวคิดสหศึกษาหรือทวิศึกษาต้องอาศัยความร่วมมือจากเครือข่ายภายนอกที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในวิชาชีพนั้นๆ มาร่วมจัดการศึกษาตั้งแต่การสร้างหลักสูตร การนำหลักสูตรไปสู่การเรียนการสอน การวัดประเมินผล เป็นต้น ผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันปัญญาวิวัฒน์ ชี้ให้เห็นว่า “เครือข่ายมาร่วมจัดการศึกษาลักษณะนี้เป็นประโยชน์มาก เรา ต้องยอมรับว่ากระทรวงศึกษาไปคนเดียวไม่รอด จึงต้องเชิญเครือข่ายเข้าไปช่วยสร้าง model ใหม่ ๆ ให้เรามี โอกาสขยายแนวคิดในการทำงาน เป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์มาก”

นอกจากนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิจากมหาวิทยาลัยมหาสารคามได้เล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการสร้าง เครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษาและบัณฑิตให้พร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ดัง ตัวอย่างเช่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นเจ้าภาพจัดโครงการ ASEAN Research Workshop โดยมีมหาวิทยาลัยอื่นๆ ร่วมด้วย กิจกรรมหลักของโครงการ คือ ให้นิสิตนักศึกษาระดับ ปริญญาตรี และ โท เขียน Essay สั้นๆ เข้ามา อาจจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับอาเซียนหรือไม่ก็ได้ แล้วทางโครงการจะ คัดเลือกว่าเด็กคนไหนที่มีศักยภาพเพื่อให้เข้าค่ายอบรม 4 – 5 วัน ให้เด็กได้รับความรู้เกี่ยวกับ critical thinking และ design thinking จากวิทยากร หลังจากนั้น ในวันที่สามมีกิจกรรมส่งผู้เข้ารับการอบรมลงภาคสนามเพื่อ ศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนพม่าและคนไทย โดยลงพื้นที่ที่ อ.แม่สอด และ อ.มหาชัย ซึ่งเป็นศูนย์รวมของแรงงาน ข้ามชาติ เพื่อนำประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ซึ่งกิจกรรมนี้เกิดขึ้นด้วยความร่วมมือจากหลายๆฝ่ายที่ เกี่ยวข้อง และช่วยพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษาและบัณฑิตให้มีมุมมองเชิงวิเคราะห์และวิพากษ์ในการเข้าสู่ ประชาคมอาเซียน

5. การสร้างความเหมาะสมทางด้านความกลมกลืนของระบบการศึกษากับประเทศสมาชิกอาเซียน การที่จะทำให้คนวิชาชีพเคลื่อนย้ายระหว่างกันได้ต้องมีการยอมรับในคุณภาพคุณวุฒิการศึกษาซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นการยากที่จะทำให้เกิดการยอมรับระหว่างนักวิชาชีพด้วยกัน ถึงแม้ว่า สกอ. มีความพยายามในการดำเนินการ แต่ก็ยังมีข้อจำกัด สกอ. จึงต้องพยายามสร้างกลไกกำกับดูแลคุณภาพของการศึกษาให้เป็นที่ยอมรับร่วมกัน และนำสู่ปฏิบัติให้เกิดผล

ผลการสนทนากลุ่มนักศึกษา/นิสิต

พบข้อมูลที่น่าสนใจดังนี้

1. ประเด็นที่สะท้อนว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องอาเซียน คือ สามารถอธิบายได้ว่าอาเซียนคืออะไร สำคัญอย่างไร เช่น นักศึกษาได้แสดงความเห็นว่า “อาเซียนเป็นการรวมกลุ่มในประเทศสมาชิก 10 ประเทศ มีจุดมุ่งหมายร่วมกันตามสามเสาหลักที่ศึกษากัน การที่เราเป็นประชาคมอาเซียนไทยมีปัญหา คือ เราพูดในแค่ของเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว เราพูดกันแต่เรื่องเศรษฐกิจ หรือ AEC แต่เรามีอีกสองเสาหลัก คือ APSC เป็นเรื่องการเมือง ASCC สังคมและวัฒนธรรม ในส่วนของการศึกษาจะเห็นว่าสอดคล้องกับ ASCC มากที่สุด” และสามารถบอกได้ว่า กลุ่มที่ถูกเรียกว่า CLMV นั้นคือ กลุ่มประเทศสมาชิกที่เพิ่มเข้าร่วมได้ไม่นานประกอบด้วย กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ และเวียดนาม

2. จากประสบการณ์ในมหาวิทยาลัย นักศึกษาได้ยกตัวอย่างกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยได้ดำเนินการเพื่อสนับสนุนนโยบายการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ดังเช่น

-เปิดให้อบรมภาษาอังกฤษและภาษาเพื่อนบ้าน แต่บางมหาวิทยาลัยจะเปิดชุดวิชาการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเป็นวิชาบังคับเพราะภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการสื่อสารของอาเซียน

-จัดห้องสมุดให้มีห้องอาเซียนเพื่อให้นักศึกษาเข้าไปศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้ หรือบางมหาวิทยาลัยจัดเป็นศูนย์เรียนศึกษาที่มีแหล่งข้อมูลให้นักศึกษา/นิสิต หรือผู้สนใจได้ศึกษาค้นคว้า โดยแยกจากห้องสมุด

-มีห้องปฏิบัติการทางภาษาให้นักศึกษาใช้เวลาว่างเข้าไปฝึกทักษะทางภาษา

-มีศูนย์ภาษาทั้งภาษาอังกฤษ และภาษาจีนโดยเรียนกับคอมพิวเตอร์ เรียนตามความสมัครใจ มีการประเมินผลความก้าวหน้าให้ด้วย

-มีหลักสูตรภาษาจีน ตั้งแต่ปี 2557 โดยมีการสนับสนุนให้นิสิตปริญญาโทที่มาจากในโครงการแลกเปลี่ยนจากกัมพูชา และฟิลิปปินส์มาร่วมเรียนด้วย

-มีการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมอาเซียนและรณรงค์ให้แต่งกายเป็นอาเซียนร่วมกิจกรรม

3. ประเด็นเกี่ยวกับความตระหนักในความสำคัญของการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จากการสนทนากลุ่มพบว่า กิจกรรมต่างๆ ที่มหาวิทยาลัยดำเนินการเพื่อสนับสนุนความเป็นอาเซียนนั้น บางกิจกรรมยังไม่ช่วยกระตุ้นให้นักศึกษาเห็นความสำคัญความจำเป็นของการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งเป็นความท้าทายที่คณาจารย์ต้อง

แสวงหากลยุทธ์ในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษาได้คิดวิเคราะห์เพื่อสร้างความตระหนักในความเป็นอาเซียน ตัวอย่างเช่น นักศึกษาบางคนมองว่า กิจกรรมวัฒนธรรมอาเซียนไม่ได้ช่วยให้เข้าใจอาเซียนได้อย่างแท้จริง โดยกล่าวว่า “กิจกรรมนี้ทำให้เรามองเห็นว่านี่คืออาเซียน แต่มองเห็นในเรื่องของวัฒนธรรมเท่านั้น...เลยไม่ได้ให้ความสนใจมากนักเพราะคิดว่ามันคงไม่ได้สำคัญ เพราะไม่ได้พูดถึงเรื่องของการศึกษา...ไม่ได้เข้าไปถึงแค่มองผิวเผิน” คำพูดนี้สะท้อนว่า กิจกรรมนี้ยังไม่ช่วยให้นักศึกษาคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงได้ว่าถ้าเข้าใจเรื่องวัฒนธรรมแล้ว จะได้ประโยชน์อะไรกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน นอกจากนี้ นักศึกษาคนหนึ่งกล่าวว่า “อาจารย์บอกว่ามันคือสิ่งสำคัญที่เราต้องพัฒนาตัวเอง แต่เราได้ยินแต่คำพูด แต่เราไม่ได้เห็นความกระตือรือร้นของทุกๆ คน มันเลยทำให้ตัวเราเองเฉื่อยไปด้วย....คิดว่า การเรียนรู้ด้วยตัวเองก็เป็นส่วนหนึ่ง แต่บทบาทของมหาวิทยาลัยน่าจะมีส่วนในการช่วยกระตุ้นผู้เรียนด้วย แต่จะทำอย่างไร” อย่างไรก็ตามกิจกรรมที่เกี่ยวกับพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษนั้น พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่เห็นความสำคัญ แต่ทั้งนี้ครูต้องมีความสามารถในการสอนและสร้างแรงจูงใจเพื่อช่วยให้นักศึกษาสามารถสร้างประโยคที่เป็นภาษาอังกฤษในชั้นเรียนแบบง่าย ๆ ก่อน เพื่อเอาไปต่อยอดในการทำงานจริง นักศึกษากล่าวว่า “พอไปทำงานแล้วถ้าสื่อสารไม่ได้ มันทำให้รู้สึกว่ามันสำคัญ เราจะต้องพัฒนา ทุกอย่างเริ่มที่ตัวเรา...พออาเซียนเข้ามาเรื่องภาษามันใหญ่กว่าหลายเรื่อง แต่ถ้าตัวเรายังไม่ได้ ก็สู้ใครไม่ได้”

4. ในประเด็นที่เกี่ยวกับทัศนคติต่อคนพม่าซึ่งเป็นหนึ่งในสมาชิกอาเซียน กลุ่มนักศึกษา/นิสิตมีความเห็นว่า ประวัติศาสตร์ที่เรียนในโรงเรียนนั้นทำให้มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อคนพม่า แต่เมื่อโตขึ้นมีพัฒนาทางความคิดและมีข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพม่าที่หลากหลายให้ศึกษา ทำให้ทัศนคติเชิงลบเปลี่ยนไป นักศึกษาคนหนึ่งกล่าวว่า “ตอนแรกก็รู้สึกเหมือนในวัยเด็ก แต่พอเราโตขึ้นได้รู้จักพม่ามากขึ้น เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจ การศึกษาของพม่ามีการพัฒนาขึ้นกว่าบ้านเรา ทำให้เราต้องตระหนักว่าเราต้องพัฒนาตัวเอง เพื่อที่จะแข่งกับเขาให้ได้” นอกจากนี้ นักศึกษาได้ช่วยเสริมว่า การสอนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ในโรงเรียนที่เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน ครูควรปรับเปลี่ยนวิธีการสอนไม่เน้นการท่องจำตามตำรา แต่ให้รู้จักคิดวิเคราะห์ ทั้งนี้ นักศึกษารับรู้ว่า “สังคมไทยประวัติศาสตร์สอนให้เรารักแต่ประเทศตัวเอง ค่อนข้างเป็นชาตินิยม....ไม่ส่งเสริมให้คิดวิเคราะห์หาเหตุผลเพื่อสนับสนุนความคิด”

5. ประเด็นที่เป็นอุปสรรคในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน พบว่า นักศึกษา/นิสิตทุกคนมีความเห็นตรงกันว่า เป็นเรื่องของภาษาอังกฤษ นักศึกษากล่าวว่า “เด็กไทยยังไม่เปิดใจในการเรียนภาษาอังกฤษ ผลสัมฤทธิ์ทางด้านภาษาอังกฤษยังไม่ดี ทั้งๆ ที่เรียนมาตั้งแต่เด็ก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเราไม่ได้แก้ปัญหาอย่างจริงจัง และมีจุดอ่อนในการทำงานเป็นทีม” ซึ่งนักศึกษามองว่าเรื่องนี้สำคัญ เพราะการทำงานในอนาคตไม่ได้ทำงานเพียงลำพังต้องช่วยกันคิดสร้างสรรค์ผลงาน

6. ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการดำเนินการเพื่อสนับสนุนความเป็นอาเซียนในระดับสถาบันอุดมศึกษา จากการสนทนากลุ่มนักศึกษา/นิสิต ได้ข้อเสนอแนะที่น่าสนใจ ดังนี้

6.1 มหาวิทยาลัยต้องพัฒนาครูผู้สอนให้สามารถออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียนได้อย่างเหมาะสม โดยเน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์เพื่อสร้างความตระหนักในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน แก่ผู้เรียน นักศึกษามีความเห็นว่าการเรียนการสอนในระดับมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ยังเป็นแบบเดิมที่ไม่สอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนไป นักศึกษาคณะหนึ่งกล่าวว่า “เราเรียนทุกอย่างอยู่ในกรอบไปหมด ต้องตามทุกขั้นตอนตามระบบ ทำให้เราชินกับการไม่พัฒนาตนเอง เรียนแบบไม่มีจุดหมาย” นักศึกษาได้เสนอประเด็นที่น่าสนใจว่า

ทำอย่างไรให้เรามองเห็นความสำคัญ คือ น่าจะเริ่มที่ตัวผู้สอนก่อน ว่ามีจุดประสงค์หรือเป้าหมายอย่างไรให้เด็กเข้าถึงคำว่าอาเซียนมากกว่านี้ ผู้สอนต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นการคิดวิเคราะห์ ใช้สื่อที่เหมาะสมเพื่อกระตุ้นความสนใจ เรารู้แค่ว่าอาเซียน มี 10 ประเทศ แต่ลึกๆ แล้วเราไม่รู้ว่า การศึกษาเกี่ยวกับอาเซียนจริง ๆ ควรเป็นอย่างไร เราควรเตรียมความพร้อมอย่างไร เราเห็นแต่ในแง่ของ เศรษฐกิจ กับ วัฒนธรรม แต่เรายังไม่เข้าใจว่าการศึกษาจะไปเกี่ยวกับอาเซียนอย่างไร

6.2 ครูอาจารย์ต้องพัฒนาตนเองให้เป็นแบบอย่างว่าตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นประชาคมอาเซียน เช่น แสวงหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เรียน ยอมรับความแตกต่างในความคิดเห็น มีความสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารและสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น โดยนักศึกษามีความเห็นรวมกันว่า “จริง ๆ ต้องเริ่มที่ครูอาจารย์ก่อน เพราะครูต้องพัฒนาตัวเองตลอดเวลาทั้งเรื่องของภาษาหรือเรื่องของอาเซียนเพื่อเข้ามาสอดแทรกในการเรียนการสอนเพื่อที่จะให้นักศึกษาได้ทราบข้อมูล และได้ช่วยฝึกนักศึกษาได้” นอกจากนี้

6.3 ครอบครัวและสังคมต้องร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเพื่อเป็นประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะความมีระเบียบวินัย นักศึกษากล่าวว่า “...การเรียนรู้อะไรๆ ไม่แค่เพียงแต่เรียนในห้องเรียนอย่างเดียว ต้องอยู่ที่ตัวครอบครัวด้วย ต้องเสริมไปด้วยกัน ผู้ปกครองควรจะปลูกฝังเรื่องความเป็นพลเมืองที่ดี ความมีวินัย โดยทำตัวอย่างให้เป็นที่ประจักษ์แก่บุตรหลาน ถ้าผู้ปกครองกับผู้สอนสามารถเป็นแบบอย่างได้ เยาวชนก็จะมีกำลังใจในการพัฒนาตนเองด้วย”

6.4 มหาวิทยาลัยต้องมีเครือข่ายจากภายนอกมาช่วยพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนร่วมกับคณาจารย์เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความพร้อมสู่อาเซียน อาทิ นักศึกษาเสนอว่า ต้องมีหน่วยงานที่เชี่ยวชาญเกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยี ICT มาร่วมสร้างนวัตกรรมที่แปลกใหม่ และเป็นประโยชน์ให้มากขึ้น กระทรวงพาณิชย์หรือภาคเอกชนมาช่วยส่งเสริมให้ข้อมูลเรื่องเศรษฐกิจการค้าชาย และการส่งสินค้าไปขายยังต่างประเทศ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ และกระทรวงวัฒนธรรมหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับเพื่อนบ้านเพื่อให้โอกาสนักศึกษา/นิสิตได้เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันท่ามกลางความแตกต่างทางภาษาและวัฒนธรรม

ภาคผนวก ง

ภาพกิจกรรม

การสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูง

ณ Department of Higher Education, Ministry of Education, Nay Pyi Taw, Myanmar

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุฒวิทยาลัย

การสัมภาษณ์อธิการบดีและรองอธิการบดี
ณ University of Yangon, Yangon, Myanmar

การสัมมนาอธิการบดีและรองอธิการบดี
ณ University of Yangon, Yangon, Myanmar

การสัมภาษณ์คณบดี Department of Thai Language
ณ University of Foreign Languages, Yangon, Myanmar

การสนทนากลุ่ม
ณ โรงแรมสวนดุสิตเพลส กรุงเทพมหานคร

